

В. М. Пивоваров, канд. філол. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0001-9642-3611

SCOPUS ID: 57409406200

e-mail: v.pyvovarov@ukr.net

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Харків

СУЧАСНЕ ШЕВЧЕНКОЗНАВСТВО: ОЦІНКА ЗАСОБАМИ GOOGLE

Запропоновано використання інноваційного підходу до оцінки (вимірювання) зацікавленості темою шевченкознавства засобами Google в Україні та світі. Оцінено прийомами Google Trends у сучасних умовах попит на тему шевченкознавства в Україні та світі, визначено, як часто користувачі Інтернету звертаються до постаті Тараса Шевченка у світі, як в інформаційному полі культури різних держав (на прикладі Польщі) тема шевченкознавства є поширеною, в яких регіонах України та світу найчастіше цікавляться постаттю Тараса Шевченка в наш час. Встановлено, що тема постаті самого Тараса Шевченка є актуальною у всьому сучасному просторі, але тема шевченкознавства потребує подальшої інформаційної підтримки з боку громадян України та їхніх друзів у всіх країнах світу.

Ключові слова: шевченкознавство, Тарас Шевченко, Google Trends, мова пошуку, діалог культур.

Вступ. Сучасне шевченкознавство має різні відтінки, які все більше актуалізуються під час святкування дня народження Кобзаря. Особливий подарунок, який зробило до дня народження поета Міністерство закордонних справ України, офіційно зареєструвавши світовий рекорд за кількістю встановлених пам'ятників видатному митцю в Україні та за кордоном [6] посилює інформаційну підтримку важливості нагадування світу про постать Тараса Шевченка. Це додатково вплинуло на пошук підходу до оцінки сьогоденного рівня зацікавленості темами, пов'язаними з Кобзарем.

Тарасові Шевченку, на думку Миколи Жулинського, належить виняткова роль у формуванні української ідентичності, наданні

українській мові статусу літературної. Кобзар заклав основу модерної української літератури, а в широкому розумінні – національної ідентичності. Будучи нащадками спадку, науковець закликає відповідати за долю його спадщини, яка потребує цілісного та неупередженого прочитання [2]. Не менш важливим є залучення до цього зацікавлених осіб з усього світу. Наголошується в дослідженнях [3], що розвивається окреме закордонне відгалуження шевченкознавства. Предметом уваги стають такі принципи видання творів Шевченка: проблеми історіософії та міфологізму, тлумачення світоглядних засад поета, психології його творчості й особливостей індивідуального стилю. Отже, рівень зацікавленості не знижується, що й планується виміряти.

Мета – використання інноваційного підходу до оцінки (вимірювання) зацікавленості темою шевченкознавства засобами Google в Україні та світі.

Об'єкт дослідження – процес оцінювання зацікавленості темою шевченкознавства в сучасному світі засобами Google.

Завдання дослідження: оцінити, якою є в сучасних умовах зацікавленість темою шевченкознавства в Україні та світі, визначити, як часто користувачі Інтернету звертаються до постаті Тараса Шевченка у світі, як в інформаційному полі культури різних держав (на прикладі Польщі) тема шевченкознавства є поширеною, у яких регіонах України та світу найчастіше звертаються до постаті Тараса Шевченка в наш час.

Методологія дослідження. У сучасних умовах Google пропонує для застосовування пошуковий інструментарій Google Trends, який дає можливість оцінити рівень зацікавленості або популярності певної теми, що може мати вагоме значення для розробки, наприклад, гуманітарних і культурних програм, зокрема міжнародних. Аналіз статистики пошукових запитів у різних сферах суспільного життя та науки поступово актуалізується [0]. Ілюстрацією використання пошукового інструменту Google Trends, наприклад, була оцінка зацікавленості темою інновацій через пошук у Google [9]. Розв'язання завдання з оцінки стану пошукових запитів у Google стосовно сучасного філософсько-гуманітарного дискурсу показало, що тематика

філософського та культурного напрямку є значущою у всьому світі. Україна має високий рівень зацікавленості, що свідчить про її культурні традиції та велику філософську спадщину [7]. Особливості сприйняття цієї теми в різних країнах потребують подальшого додаткового дослідження, тому автор удався до спроби оцінити рівень зацікавленості шевченкознавством як вагомою складовою загального культурного напрямку.

Для вирішення цього завдання використано Google Trends – сервіс корпорації Google, який надає певний перелік показників пошуку: частоту пошуку терміна (теми) стосовно загального обсягу пошукових запитів (у межах світу, країни, періоду), порівнює запити, відображає результат у часі, надає статистику та вимірює саме рівень зацікавленості. Пошуково-аналітична система Google Trends визначає ступінь популярності обраних термінів серед користувачів пошукової системи Google за тематикою у світі, у різних регіонах, країнах, подає результати у вигляді графіка за неоднакові періоди, показує частку запитів за ключовими словами в загальній кількості запитів, виконаних у Google [8]. Аналізуючи дані запитів пошукових систем, які дають уявлення про зацікавленість темою, широко оцінено різнопланову пошукову інформацію, яка подана в статті. Перевагою сервісів пошукової системи Google є можливість вимірювання зацікавленості в змінах по регіонах як України, так і світу, й окремо обрано Польщу в контексті діалогу культур.

Такий пошуковий інструмент може бути додатковим маркером для науковців, громадськості, культурних діячів оцінки стану та зміни суспільної думки стосовно шевченкознавства та постаті Тараса Шевченка в часі. Використання пошукових систем Google підтвердило в проведених пошукових експериментах з мовними термінами можливості щодо вивчення настроїв і думок, що дає змогу формувати статистичну базу для прийняття рішень з метою моделювати теми розвитку [1].

Основна частина. У дослідженні для вирішення поставлених завдань реалізовано вимір різних напрямів рівня затребуваності через пошуковий ресурс Google Trends такими темами: зацікавленість темою шевченкознавства в Україні з 2004 року і за останні 5 років (станом на 20.02.2023); порівняння пошуку теми

шевченкознавства й імені Тараса Шевченка за регіональним розподілом в Україні.

Для оцінки рівня зацікавленості ім'ям Тараса Шевченка у світі запити оцінено англomовні за останній рік, п'ять років та з 2004 року (станом на 20.02.2023). Привабливим видається розподіл за країнами зацікавленості ім'ям Тараса Шевченка англійською мовою у світі за останній рік та за 5 років.

Порівняльний аналіз щодо зацікавленості ім'ям Тараса Шевченка українською та англійською мовою в Україні за останній рік має важливе значення для з'ясування поширеності напрямів розвитку шевченкознавства як серед резидентів, так і нерезидентів в Україні.

Шевченкознавство в контексті діалогу культур розглянуто на прикладі Польщі. Це пов'язано насамперед з тим, що Польща є найближчим сусідом України, а також у країні проводилися цікаві дослідження в царині шевченкознавства. У статті «Маловідома в Україні праця Павла Зайцева "Шевченко і Поляки" на шпальтах часопису "Biuletyn Polsko-Ukraiński" (Варшава 1932–1938)» розглядається наукова розвідка, текст якої дотепер не надрукований в Україні. Сучасна науковиця Кравченко С. І. показала широту фактів та глибину оцінок життєвого та творчого шляху Шевченка, які викладені в розвідці "Шевченко і Поляки". Підкреслюється актуальність досліджень про впливи польської культури на українського поета, їх аргументованість у світлі динаміки польсько-українських стосунків [4]. Тільки вивчення взаємного обміну ідей, підходів, полеміки та взаємної підтримки (коли з'являлася така можливість) на тлі драматичної історії українського народу дає змогу створити загальну картину розвитку досліджень творчості великого українського поета. Натепер завдання полягає в тому, щоб творити єдину науку під назвою шевченкознавство [3].

У цій частині дослідження подано оцінку рівня пошуку імені Тараса Шевченка польською і порівняно з українською за 5 років у Польщі за регіональним розподілом.

Експериментальна частина. Для представлення результатів дослідження подано графіки розподілу за деякими прикладами.

На рис. 1 зображено зацікавленість темою шевченкознавства в Україні за останні 5 років (станом на 20.02.2023).

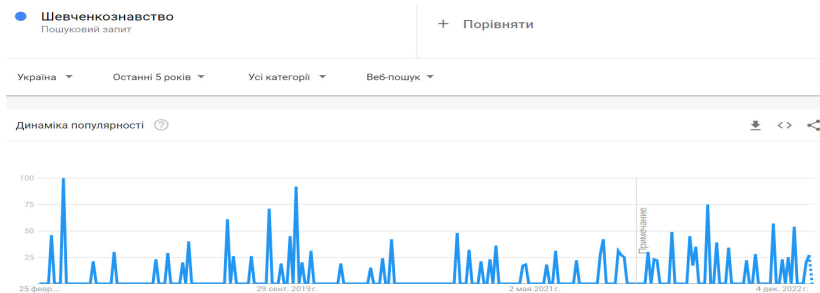

Рис. 1. Розподіл рівня зацікавленості темою шевченкознавства за 5 років в Україні

Джерело: усі наведені рисунки є авторськими

Як видно з рис. 1, попит на тему шевченкознавства є стабільним з деякими піками, які найчастіше пов'язані з датами народження поета.

На рис. 2 наведено зацікавленість темою шевченкознавства в Україні з 2004 року (станом на 20.02.2023).

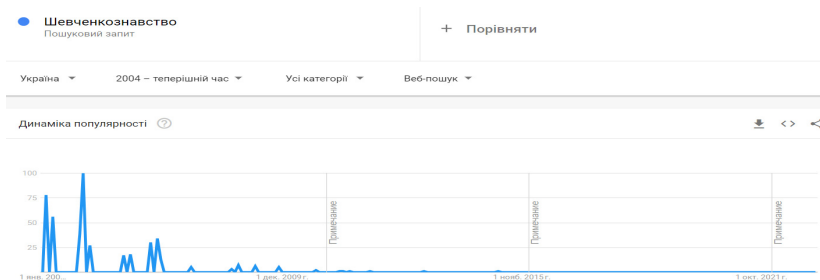

Рис. 2. Розподіл рівня зацікавленості темою шевченкознавства з 2004 року

Як видно з рис. 2, рівень зацікавленості темою шевченкознавства за більш тривалий період з 2004 року суттєво знизився, що потребує додаткового дослідження. Для вимірювання зацікавленості іншими темами, пов'язаними з ім'ям Тараса Шевченка, зроблено порівняння двох тем: шевченкознавства і пошуку в Google імені Тараса Шевченка, що подано на рис. 3.

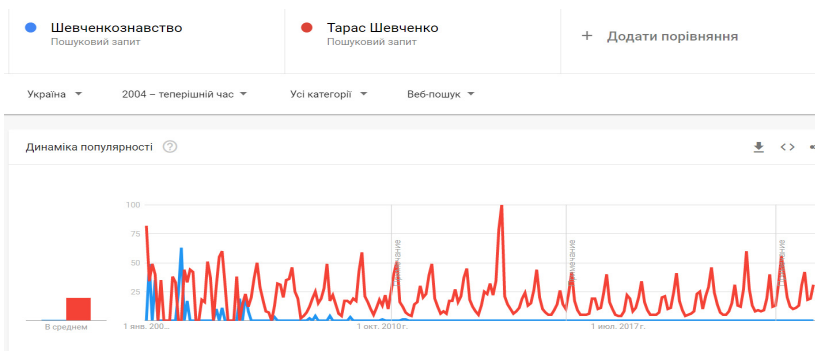

Рис. 3. Розподіл запитів темами шевченкознавство й імені Тарас Шевченко в динаміці з 2004 року в Україні

Як видно з рис. 3, рівень пошуку імені Тараса Шевченка є стійким і суттєво вищим, ніж шевченкознавство, і не згасає. Враховуючи статистичну значущість пошуків, автор одержав регіональний розподіл: на перших позиціях Івано-Франківська, Рівненська, Львівська, Тернопільська і Волинська області.

Для визначення пошукової активності англomовною аудиторією у світі зроблено вимір інформації за останній рік (станом на 20.02.2023 рік) зацікавленості ім'ям Тараса Шевченка англійською мовою, що подано на рис. 4.

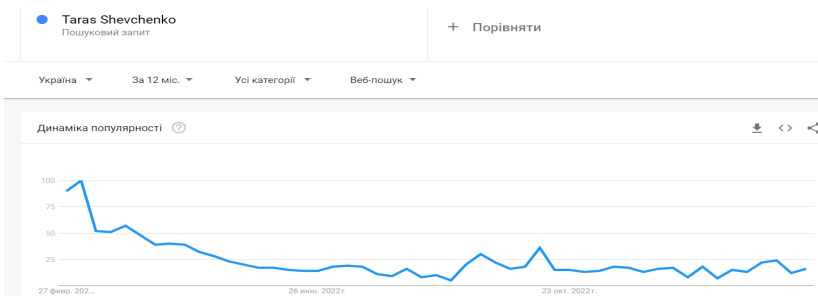

Рис. 4. Розподіл рівня запитів імені Тараса Шевченка англійською мовою за останній рік

Як видно з рис. 4, пік запитів припав на тиждень початку війни, що можна опосередковано пов'язати з ототожненням сприйняття України й Кобзаря. За розподілом по країнах рейтинг очолює Україна, далі Узбекистан, Вірменія, Грузія, Португалія. Щодо розподілу тих же запитів за 5 років, то також пік припав на тиждень початку війни. Перелік перших країн майже не змінився, але цікавим є загальне широке охоплення пошуку, у який потрапили Австралія, Франція, Індонезія, Бразилія.

У контексті діалогу культур обрано Польщу, тому зроблено оцінку запитів імені Тараса Шевченка польською мовою за останній рік (станом на 20.02.2023 рік), що наведено на рис. 5.

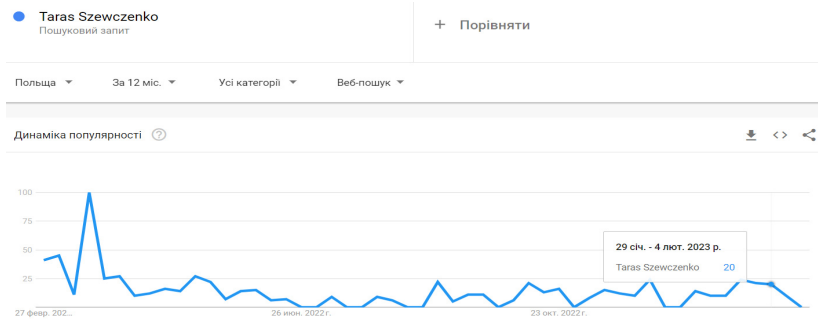

Рис. 5. Розподіл рівня запитів імені Тараса Шевченка польською мовою за останній рік

Як видно з рис. 5, пік запитів також припав на тиждень початку війни, далі він знизився, але залишається стабільним до цього часу на рівні 20 балів за шкалою Google, що є прийнятним показником на підтвердження загальної зацікавленості постаттю Тараса Шевченка. Аналогічно в процесі розгляду рівня пошукових запитів за 5 років пік припав на той же період початку війни в Україні. Щодо регіонального розподілу, то найбільша зацікавленість у східній Польщі, лідерами є Свентокшиське, Люблінське і Мазовецьке воєводство.

Якщо порівняти пошукові запити польською та українською мовами за п'ять років, то тренди збігаються, середній рівень до 20 балів, але переважає пошукова активність українською мовою.

Регіональний розподіл зацікавленості іменем Тараса Шевченка польською та українською за 5 років є надзвичайно цікавим, тому що тільки в 4 воєводствах (Свентокшиське, Люблінське, Вармінсько-Мазурське, Кунявсько-Поморське) лідирує польська мова, у всіх інших переважає українська. Це свідчить про дуже позитивне сприйняття Тараса Шевченка в Польщі.

Результати дослідження. Зацікавленість користувачів Google темою шевченкознавства є імпульсивною в часі, проте, на жаль, статистично незначущою для оцінки регіонів. Щодо теми шевченкознавства англійською мовою, то пошук статистично не відображається, тому оцінки бракує поки що порівняно з постаттю Тараса Шевченка, де зацікавленість нею зберігається на прийнятному рівні для оцінки й аналізу.

Статистично значущим є розподіл за п'ять років по регіонах України щодо пошуку імені Тарас Шевченко, з-поміж лідерів – західні області. Щодо більш тривалого періоду з 2004 року, то спостерігається повільне згасання інтересу до теми шевченкознавства, що потребує активних дій як з боку культурологів і науковців, так і громадян для збереження спадщини Кобзаря. На тлі постаті Тараса Шевченка потрібно збільшити інформаційні заходи щодо привертання уваги до шевченкознавства.

Зацікавленість ім'ям Тараса Шевченка англійською мовою за останній рік у світі різко зросла в перший тиждень початку агресії проти України, це підтверджує асоціацію України з ім'ям Тараса Шевченка у світі. Цей же пік був відзначений у розподілі за останні 5 років та з 2004 року. Щодо розподілу по країнах зацікавленості, то він є статистично значущий, але склад змінився в напрямку європейських країн і Канади. Привабливим є загальний перелік більше 30 країн, які цікавляться ім'ям Тараса Шевченка, навіть такі географічно віддалені країни, як Бразилія, Індія, Австралія, Індонезія.

Якщо порівняти в Україні пошук імені Тараса Шевченка англійською і українською мовами, то останній суттєво переважає, але знову ж таки пік був на тиждень початку війни. Щодо діалогу культур – обрано Польщу як країну, яка прийняла найбільший потік біженців з України, і яка не була поза увагою активного шевченкознавства. Вершина зацікавленості іменем

Тараса Шевченка як за останній рік, так і за 5 років польською мовою випав на початок військової агресії. За регіональним розподілом з-поміж лідерів польською – Свентокшиське та Люблінське воєводства. Стосовно пошуку імені Тараса Шевченка польською та українською мовами тренди та статистика майже збіглися, навіть українська дещо домінує, що відобразилось на регіональному розподілі, де відзначена перевага кількості регіонів з українськими запитами над польськими, що потребує подальшого дослідження.

Висновки і перспективи дослідження. Проведене дослідження є інноваційним щодо тематики сучасного шевченкознавства. Для розв'язання поставлених завдань застосований пошуковий інструмент Google Trends, який дав змогу здійснити вимірювання зацікавленості темами шевченкознавства й імені Тараса Шевченка різними мовами і в різних країнах, надавши багато цінної інформації як для проведеного дослідження, так й інших стейкхолдерів у різних країнах світу. Постать Тараса Шевченка є затребуваною у всьому сучасному світі, вона приваблює користувачів Google, що є втішним для українських нащадків Кобзаря. Тема самого Тараса Шевченка є актуальною у всьому сучасному світі, проте тема шевченкознавства потребує подальшої інформаційної підтримки з боку громадян України та їхніх друзів у всіх країнах світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бринза Н. Використання інструментарію пошуково-аналітичної системи Google Trends в дослідженнях. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Інформаційні технології та системи": тези доповідей*, 8–9 квітня 2021 р. Харків : ФОП Бровін О. В., 2021. С. 38 ISBN 978-617-7912-98-8
2. Жулинський М. Шевченкознавство: стан і перспективи. *Слово і час*. 2004. № 3. С. 61–66. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/172445/07-Zhulynsky.pdf?sequence=1>
3. Ільницький М. Еміграційне шевченкознавство: спектр інтерпретацій. *Слово і Час*. 2012. № 4. С. 3–16. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/144883>
4. Кравченко С. І. Маловідома в Україні праця Павла Зайцева "Шевченко і Поляки" на шпальтах часопису "Biuletyn Polsko-Ukraiński" (Варшава 1932–1938). *Образ : наук. журн. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики, Сум. держ. ун-т*. Суми, 2015. Вип. 3(18). С. 155–162.

5. Любовець Г. В. Пошукові системи в мережах Інтернету. *Збірник наукових праць Військового інституту КНУ імені Тараса Шевченка*. 2015. Вип. 50. С. 202–210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2015_50_35 (дата звернення: 01.04.2021). http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Znpviknu_2015_50_35

6. МЗС: Тарас Шевченко – світовий рекордсмен за кількістю встановлених пам'яників. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mzs-ukrayini-zrobilo-tarasa-shevchenka-svitovim-rekordsmenom-za-kilkisty-vstanovlenih-pamyatnikiv>

7. Пивоваров В. М. Оцінка популярності сучасного філософськогуманітарного дискурсу засобами Google. *Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики*. 2021. С. 92–94. URL: <http://elibrary.donnue.edu.ua/2262/1/%D0%94%D0%BE%D0%BD%D0%9D%D0%A3%D0%95%D0%A2%20-%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D0%9C%D0%9D%D0%9F%D0%9A%20%282021%29.pdf#page=92>

8. Google Trends – керівництво для користувача. URL: <https://www.unisender.com/r/blog/sovety/google-trends/>

9. Kliuiev O., Vnukova N., Hlibko S., N. Brynza, Davydenko D. Estimation of the Level of Interest and Modeling of the Topic of Innovation Through Search in Google In: *Proceedings of the 4th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems*, 23–24 April, COLINS 2020. Pp. 523-535. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/23306/1/O.%20Kliuiev2c%20N.%20Vnukova%2c%20S.%20H> (дата звернення: 01.04.2021)

REFERENCES

1. Brynza N. Vykorystannia instrumentarii poshukovo-analitychnoi systemy Google Trends v doslidzhenniakh. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Informatsiini tekhnolohii ta systemy": tezy dopovidei*, 8 – 9 kvitnia 2021 r. Kh.: FOP Brovin O.V., 2021. S. 38 ISBN 978-617-7912-98-8 (in Ukrainian)

2. Zhulynskyi M. Shevchenkoznavstvo: stan i perspektyvy. *Slovo i chas*. 2004. № 3. S. 61–66. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/172445/07-Zhulynsky.pdf?sequence=1> Rykhlo (in Ukrainian)

3. Ilytskyi M. Emihratsiine shevchenkoznavstvo: spektr interpretatsii. *Slovo i Chas*. 2012. № 4. S. 3–16. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/144883> (in Ukrainian)

4. Kravchenko S. I. Malovidoma v Ukraini pratsia Pavla Zaitseva "Shevchenko i Poliaky" na shpaltakh chasopysu "Biuletyn Polsko-Ukraiński" (Varshava 1932–1938) *Obraz : nauk. zhurn. / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka, In-t zhurnalistyky, Sum. derzh. un-t. Sumy*, 2015. Vyp. 3(18). S. 155–162. (in Ukrainian)

5. Liubovets H. V. Poshukovi systemy v merezhakh Internetu. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu KNU imeni Tarasa Shevchenka*. 2015. Vyp. 50. S. 202–210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2015_50_35 (data zvrenennia: 01.04.2021). http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=

20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21S
TR=Znpviknu_2015_50_35 (in Ukrainian)

6. MZS: Taras Shevchenko – svitovyi rekordsmen za kilkistiu vstanovlenykh pamiatnykiv. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mzs-ukrayini-zrobilo-tarasa-shevchenka-svitovim-rekordsmenom-za-kilkistyu-vstanovlenih-pamyatnikiv> (in Ukrainian)

7. Pyvovarov V. M. Otsinka populiarnosti suchasnoho filosofskohumanitarnoho dyskursu zasobamy Google. Stratehii ta innovatsii: aktualni upravlinski praktyky. 2021. S. 92–94. URL: <http://elibrary.donnue.edu.ua/2262/1/%D0%94%D0%BE%D0%BD%D0%9D%D0%A3%D0%95%D0%A2%20-%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%20%D0%9C%D0%9D%D0%9F%D0%9A%20%282021%29.pdf#page=92> (in Ukrainian)

8. Google Trends – kerivnytstvo dlia korystuvacha. URL: <https://www.unisender.com/ru/blog/sovety/google-trends/> (in Ukrainian)

9. Kliuiev O., Vnukova N., Hlibko S., Brynza N., Davydenko D. Estimation of the Level of Interest and Modeling of the Topic of Innovation Through Search in Google In: Proceedings of the 4th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems, 23–24 April, COLINS 2020. Rp. 523–535. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/23306/1/O.%20Kliuiev2c%20N.%20Vnukova%2c%20S.%20H> (data zvernennia: 01.04.2021)

Стаття надійшла до редакції 13.03.23

V. M. Pyvovarov, PhD (Philol.), Assoc. Prof.

ORCID ID: 0000-0001-9642-3611

SCOPUS ID: 57409406200

e-mail: v.pyvovarov@ukr.net

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

CONTEMPORARY SHEVCHENKO STUDIES: EVALUATION BY GOOGLE TOOLS

Contemporary Shevchenko studies have various nuances, which are increasingly updated during the celebration of Kobzar's birthday. In today's conditions, Google offers the Google Trends search tool for use, which makes it possible to assess the level of interest or popularity of a certain topic, which can be of great importance for the development of international cultural programs. The article proposes the use of an innovative approach to the assessment (measurement) of interest in the topic of Shevchenko studies by means of Google in Ukraine and the world. The interest (demand) on the subject of Shevchenko studies in Ukraine and the world was assessed using Google Trends techniques in modern conditions, it was determined how often Internet users turn to the figure of Taras Shevchenko in the world, how the topic of Shevchenko studies is widespread in the cultural information field of various countries (using the example of Poland), which regions of Ukraine and the world are most often interested in the figure of Taras Shevchenko nowadays.

Interest in the name of Taras Shevchenko in the English language over the last year in the world has increased sharply in the first week of the beginning of the aggression against Ukraine, which confirms the association of Ukraine with the name of Taras Shevchenko in the world. Regarding the country distribution of interest, it is statistically significant, there are more than 30 countries in the list, their composition has changed since 2004 in the direction of European countries and Canada.

It has been established that the topic of the figure of Taras Shevchenko himself is relevant throughout the modern world, but the topic of Shevchenko studies needs further informational support from the citizens of Ukraine and their friends in all countries of the world.

Keywords: *Shevchenko studies, Taras Shevchenko, Google Trends, search language, dialogue of cultures.*